

PARACLISUL
„SFINȚII PĂRINȚI IOACHIM ȘI ANA“

Mănăstirea Sihăstria

PARACLISUL
„SFINȚII PĂRINȚI IOACHIM ȘI ANA”

Mănăstirea Sihăstria

ST. NICHOLAS

ST. ANNE

Alături de marile mănăstiri din țară, schiturile și sihăstriile au avut un rol important în trecutul istoric și spiritual al Bisericii și monahismului nostru. Una din aceste sihăstria binecuvântată a fost și Mănăstirea Sihăstria din județul Neamț, întemeiată în anul 1655. Până în anul 1734 era doar o mică așezare pustnicească anonimă, cunoscută sub numele de „Sihăstria lui Atanasie”, fondatorul ei. După această dată schitul se înnoiește și devine dependent de marile mănăstiri din apropiere, Neamț și Secu, ca loc de nevoință pentru călugării iubitori de liniște din cele două așezăminte monahale. În primele decenii ale secolului al XX-lea, Mănăstirea Sihăstria, pe atunci încă schit, ia o mare amploare duhovnicească, datorită vestitului egumen, protosinghelul Ioanichie Moroi (1909-1944). Sub stăreția arhimandritului Cleopa Ilie (1945-1949), Sihăstria devine mănăstire de sine-stătătoare, cu o obște bine încheșată de optzeci de viețuitori, a cărei rânduială o face tot mai cunoscută și apreciată. Rând pe rând se înfrumusețează prin noi lucrări de restaurare, prin noi chilii, amenajări și, mai ales, prin construcția unui nou paraclis cu hramul „Sfinții Părinți Ioachim și Ana”, în locul celui vechi, mistuit de foc în 1941.

PARACLISUL „SFINȚII PĂRINȚI IOACHIM ȘI ANA”

In colțul de sud-est al incintei mănăstirii, pe o temelie înaltă de piatră, se află paraclisul „Sfinții Părinți Ioachim și Ana”, în care se oficiază slujbele bisericesti în perioada de iarnă. El a fost construit în anul 1946, prin contribuția unor familii din comuna Rădășeni, județul Suceava, drept mulțumire pentru adăpostul primit în mănăstire în anii fierbinți ai celui de-al doilea război mondial. Din punct de vedere arhitectonic, paraclisul nu prezintă un interes deosebit. El respectă planul triconc, cu o singură turlă octogonală pe naos. Are lungimea în interior de 9 m, lățimea la absida de 8 m și este împărțit în pridvor, pronaos, naos și altar. Două încăperi mici, anexate la absida centrală, servesc drept proscomidiar și diaconicon. Interiorul este luminat de șapte ferestre, dintre care patru în pronaos și trei în axul absidelor. Lumina mai pătrunde în interior și prin cele patru ferestre mici ale turlei.

Deși redus ca dimensiuni, paraclisul conține un mare volum de pictură și sculptură în lemn, de o reală valoare.

PICTURA

Ceea ce ridică cel mai mult valoarea artistică a paraclisului este, fără îndoială, pictura în ulei, opera călugărului Irineu Protcenco. Fire modestă și singuratică, înzestrat cu un puternic simț al culorilor, pictorul Irineu rămâne pentru mulți un anonim, și aceasta pentru faptul că singura lui operă mai importantă și unitară care i-a supraviețuit este pictura de la Sihăstria.

Închinându-și întreaga sa viață artei, pictorul Irineu Protcenco se stabilește în anul 1947 la Mănăstirea Sihăstria, unde, în ambianța liniștii, atinge apogeul creației sale. Un excelent portretist, artistul păstrează tipologia clasică a sfinților ortodocși, cu adâncă lor spiritualizare, la care adaugă un desen perfect și un colorit greu de imitat.

Atât pictura murală cât și icoanele sunt redată într-un neobișnuit stil academic, aproape miniatural, ceea ce dă paraclisului o notă cu totul aparte, unică în țara noastră.

Pictura paraclisului se caracterizează, în general, printr-un puternic realism portretistic, o mare finețe și precizie a liniilor și o admirabilă nuanțare a culorilor, care dovedesc bogata paletă de expresie a pictorului. În viziunea sa, artistul neglijează în bună parte peisajul și îmbrățișează portretul. Deși îi sunt dragi florile și munții, amurgul și cerul instelat, el urmărește totuși elementul viu, omul – omul care iubește pe Dumnezeu și pe oameni, care caută perfecțiunea biruind răul din sine, care prin jertfă ajunge la puritate morală.

Dacă în icoane predomină portretul, în pictura murală predomină compoziția cu multe personaje, dar individualizate, desfășurate într-un cadru natural adecvat, cu chenare bogate în motive decorative. Pe lângă personajele principale, în centrul cărora se află Mântuitorul Hristos, pictorul redă cu aceeași îndemânare chipuri de galileeni arși de soare, de pescari trudiți, de oameni simpli, suferinzi și flămânzi care caută dreptatea și adevărul.

Catapetasma, cu cele 54 de icoane ale ei, a fost terminată de pictat în anul 1947. Dintre acestea, icoanele împărătești *Iisus Hristos binecuvântând* și *Maica Domnului cu Pruncul*, ca și *Cina cea de taină*, creează adevărate modele iconografice. De aceeași apreciere se bucură și icoanele praznicale din registrul următor, *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil*, de pe ușile diaconești, îmbrăcați în armură bizantină, și mai ales icoana hramului *Sfinții Părinți Ioachim și Ana*.

Naosul, pictat în întregime între anii 1949-1951, prezintă douăsprezece scene biblice și zece icoane murale de o înaltă ținută artistică. În absidele laterale sunt pictați, în primul registru, sfinții melozi, cei dintâi compozitori de cântări bisericești: *Sfântul Ioan Damaschin*, *Cuviosul Ioan Cucuzel*, *Cuviosul Roman Melodul*, *Cuviosul Iosif* etc. Registrul următor cuprinde patru

scene din viața lui Iisus Hristos: *Intrarea în Ierusalim, Învierea lui Lazăr, Înălțarea la cer și Pogorârea Duhului Sfânt.*

Pictura turlei se împarte în trei registre. La bază se află patru scene, cele mai mari și mai reprezentative din biserică: *Nașterea Domnului, Predica de pe munte, așezată deasupra catapetesmei, Schimbarea la Față și Învierea lui Iisus Hristos.* Urmează apoi cei patru evangheliști, dintre care se remarcă *Sfântul Evanghelist Ioan*, cu privirea lui vizionară. Ultimul registru cuprinde patru scene din patimile Domnului, mișcătoare realizări artistice: *Drumul Crucii, Răstignirea, Coborârea de pe Cruce și Punerea în mormânt.*

Pe întreaga calotă a pronaosului este reprezentată Sfânta Treime, de proporții monumentale. Ultima scenă, neterminată, care părea să fie cea mai impunătoare, este *Vindecarea bolnavilor*, de pe peretele vestic.

De o incontestabilă valoare sunt și cele peste cincizeci de icoane – mari și mici – pictate în ulei pe pânză și lemn. Dintre acestea amintim: epitaful *Punerea Domnului în mormânt*, icoana Maicii Domnului *Axionîța, Iisus și Samarineanca, Iisus în grădina Ghetsimani și Sfântul Gheorghe.* În icoana *Ispitirea lui Iisus*, pictorul realizează, într-o admirabilă antiteză, prototipul desăvârșit al omului și bunătății în persoana lui Hristos, și imaginea celei mai sfidătoare perfidii în persoana diavolului.

Icoana *Iată Omul* este o frumoasă prelucrare după Tizian, în care Iisus Hristos primește cu resemnare moartea și Se roagă pentru iertarea prigonitorilor Săi. Aici artistul nu dramatizează suferința, cum se obișnuiește în școala Renașterii, ci ea apare învinsă, ca un fapt trecător, de puterea adevărului.

Dar ceea ce răscolește cel mai mult sufletul este, fără îndoială, icoana *Tânguirea Maicii Domnului.* Ea formează opera cea mai reușită din paraclis, în care pictorul, folosind întreaga sa experiență și forță creatoare, se depășește pe sine. Cu o măiestrie rară, artistul redă tulburător, în culori calde, chipul senin și plin de bunătate al celei mai credincioase mame, care plânge cu resemnare pentru moartea nedreaptă a Fiului ei.

Dintre icoanele mici, cele mai apreciate sunt *Sfinții Apostoli*, în care desenul și culoarea se îmbină armonios, ajungând la forme de înaltă realizare artistică. Figurile ucenicilor sunt pătrunse de multă viață interioară. Mai pot fi amintite în acest ciclu: icoana *Dulcea sărutare*, lucrată într-o tehnică specială, denumită „cicancă”, *Învierea Domnului, Buna Vestire și Capul Sfântului Ioan Botezătorul.*

Opera călugărului Irineu Protenco rămâne însă neterminată prin moartea neașteptată a artistului, care îl surprinde în plină putere creatoare. El moare la Sihăstria, la 20 august 1953, în vârstă de 65 ani.

SCHIMONAHUL IRINEU PROTCENCO (1888-1953)

Mulți plăcuți ai lui Dumnezeu au trăit aproape necunoscuți în viața aceasta, iar dintre aceștia cei mai numeroși și-au găsit adăpost și loc de nevointă în sfintele mănăstiri. Lăcașuri de înaltă trăire duhovnicească, de tainică unire cu Hristos, limanuri de liniștire, de cugetare și înălțare sufletească, mănăstirile au fost dintotdeauna cele mai prețioase cetăți de salvare a sufletelor omenești.

Unii s-au retras din lume pentru a se izbăvi de tulburarea și mândria ei. Aceștia au fost cei mai numeroși. Alții pentru a-și plânge păcatele lor și a vorbi numai cu Dumnezeu. Aceștia au fost marii asceți ai pocăinței. Iar cei mai aleși s-au retras în mănăstiri pentru a slăvi pe Dumnezeu

și a sluji lumea, din singurătate. Dintre aceștia s-a format ceata marilor rugători, dascăli și părinți ai creștinătății.

Unul dintre cei mai smeriți trăitori în Mănăstirea Sihăstria a fost și schimonahul Irineu Protcenco. Nu știm anume din care ceată de călugări făcea parte. Dar cred că nu greșim dacă susținem că el a făcut parte din toate cele trei cete călugărești. Mai întâi a intrat în mănăstire să-și liniștească sufletul tulburat și dezamăgit. Apoi, descoperind dulceața liniștii și marii singurătăți, a început a-și mărturisi înaintea lui Dumnezeu păcatele și suferințele sale, ca, în ce din urmă, să creeze și să lase Bisericii noastre românești picturi de o neegalată valoare artistică și spirituală.

Părintele Irineu a fost pictor de icoane – un mare pictor al zilelor noastre. Puțini știu că era călugăr, cei mai mulți îl cunoșteau sub numele de „pictorul de la Mănăstirea Sihăstria”.

Viața lui în lume ne este puțin cunoscută. Dar venirea lui la mănăstire, într-o familie duhovnicească așa de unitară ca cea de la Sihăstria, a fost negreșit o adevărată pronie dumnezeiască, un liman de alinare pentru sufletul său întristat, o binecuvântare cerească pentru mănăstire și pentru Biserica noastră.

Schimonahul Irineu Protcenco s-a născut în comuna Novo Pavlovca (gubernia Alexandrovcsca – Ucraina), la 8 mai 1888. Din fragedă vârstă, tânărul Ioan, după numele de botez, se dovedea foarte credincios și silitor la carte. Nu lipsea niciodată, Duminica și în sărbători, de la biserică. Iar la școala primară cel mai mult îi plăcea desenul; desena biserici, mănăstiri, preoți și mai ales chipuri de sfinți. Astfel, din primii ani de copilărie s-a descoperit într-însul un mare dar – vocația pentru pictură –, talent care avea să-i fie în viață singura mângâiere, singura sursă de trai și care urma să-l călăuzească mai târziu la viața călugărească.

Părinții săi, văzând dragostea copilului pentru pictură, l-au dat mai întâi la liceul din Herson, pe care nu reușește să-l termine, căci atracția spre pictură ca și îndemnul rudelor îi determină pe părinți să-l dea la școala specială de pictură bisericească din același oraș. După terminarea cursurilor, este dat spre perfecționare la Academia de Belle Arte – secția pictură bisericească în ulei – de la Kiev. În anul 1907 termină studiile superioare printre cei mai buni absolvenți, cu mențiunea „magna cum laude”.

În vara anului 1907 și-a ales ca lucrare de practică pentru licență pictarea în întregime a bisericii Mănăstirii Soroceni, din preajma orașului Chișinău. Era prima lui lucrare, primul examen de pictor consacrat. Aici, în atmosfera sobră de mănăstire și în vatra străbună a părinților săi, tânărul pictor Ioan Protcenco se simțea fericit, poate cel mai fericit din toată viața sa.

Îl captiva pictura mult. Pentru fiecare linie, pentru fiecare culoare și chip de icoană, depunea efort, dragoste și jertfa o părțică din sufletul său. De aceea icoanele lui ieșeau frumoase, îndemnau sufletul la rugăciune. Alteori însă nu reușea să picteze aproape nimic sau nu putea să realizeze cum se cuvenea fețele sfinților. Atunci era trist toată ziua.

– De ce ești așa supărat azi, frate Ioane? Îl întrebau maicile din mănăstire.

– Mă simt puțin bolnav, răspundea el oarecum jenat.

– Te rog să primești de la noi un sfat de folos. Dacă vrei să pictezi icoane frumoase și cu mult spor, să nu mănânci niciodată dimineața, când vii la lucru, ci să pictezi icoanele întotdeauna cu post și rugăciune, căci icoanele lucrate cu post și rugăciune ies cele mai frumoase și sunt aducătoare de mult ajutor credincioșilor. Așa se lucrau odinioară icoanele. Iar cele lucrate după mâncare și băutură nu sunt nici frumoase, nici de folos credincioșilor.

Din ziua aceea, tânărul pictor nu mai gusta nimic dimineața. Alteori uita să mai vină la masă, așa era de absorbit cu mintea la sfintele icoane. După masă nu mai picta, ci își prepara culorile și

Schimonahul Irineu Protcenco s-a născut în comuna Novo Pavlovca (gubernia Alexandrovsca – Ucraina), la 8 mai 1888. Din fragedă vârstă, tânărul Ioan, după numele de botez, se dovedea foarte credincios și silitor la carte. Nu lipsea niciodată, Duminica și în sărbători, de la biserică. Iar la școala primară cel mai mult îi plăcea desenul; desena biserici, mănăstiri, preoți și mai ales chipuri de sfinți. Astfel, din primii ani de copilărie s-a descoperit într-însul un mare dar – vocația pentru pictură –, talent care avea să-i fie în viață singura mângâiere, singura sursă de trai și care urma să-l călăuzească mai târziu la viața călugărească.

Părinții săi, văzând dragostea copilului pentru pictură, l-au dat mai întâi la liceul din Herson, pe care nu reușește să-l termine, căci atracția spre pictură ca și îndemnul rudelor îi determină pe părinți să-l dea la școala specială de pictură bisericească din același oraș. După terminarea cursurilor, este dat spre perfecționare la Academia de Belle Arte – secția pictură bisericească în ulei – de la Kiev. În anul 1907 termină studiile superioare printre cei mai buni absolvenți, cu mențiunea „magna cum laude”.

În vara anului 1907 și-a ales ca lucrare de practică pentru licență pictarea în întregime a bisericii Mănăstirii Soroceni, din preajma orașului Chișinău. Era prima lui lucrare, primul examen de pictor consacrat. Aici, în atmosfera sobră de mănăstire și în vatra străbună a părinților săi, tânărul pictor Ioan Protcenco se simțea fericit, poate cel mai fericit din toată viața sa.

Îl captiva pictura mult. Pentru fiecare linie, pentru fiecare culoare și chip de icoană, depunea efort, dragoste și jertfa o părticică din sufletul său. De aceea icoanele lui ieșeau frumoase, îndemneau sufletul la rugăciune. Alteori însă nu reușea să picteze aproape nimic sau nu putea să realizeze cum se cuvenea fețele sfinților. Atunci era trist toată ziua.

– De ce ești așa supărat azi, frate Ioane? îl întrebau maicile din mănăstire.

– Mă simt puțin bolnav, răspundea el oarecum jenat.

– Te rog să primești de la noi un sfat de folos. Dacă vrei să pictezi icoane frumoase și cu mult spor, să nu mănânci niciodată dimineața, când vii la lucru, ci să pictezi icoanele întotdeauna cu post și rugăciune, căci icoanele lucrute cu post și rugăciune ies cele mai frumoase și sunt aducătoare de mult ajutor credincioșilor. Așa se lucrau odinioară icoanele. Iar cele lucrute după mâncare și băutură nu sunt nici frumoase, nici de folos credincioșilor.

Din ziua aceea, tânărul pictor nu mai gusta nimic dimineața. Alteori uita să mai vină la masă, așa era de absorbit cu mintea la sfintele icoane. După masă nu mai picta, ci își prepara culorile și

pânzele pentru a doua zi. În felul acesta, el observă cât de mult adevăr au avut maicile. Dumnezeu grăise prin ele. De acum lucra cu mare spor, nuanțele de culori erau minunate, iar fețele sfințelor icoane ieșeau deosebit de frumoase. Tocmai aici era marele său talent. Tânărul pictor s-a dovedit de la început un mare portretist, un mare iconar.

Pe lângă dragostea de pictură, îl ajutau dragostea sa de Dumnezeu și evlavia vieții sale. Două iubiri mari s-au întâlnit în sufletul său: iubirea de frumos și iubirea de Dumnezeu. Amândouă conlucrau împreună în perfectă armonie. Și din armonia iubirilor își realiza armonia sufletului, a desenelor și culorilor. Iată izvorul marilor opere de artă, secretul succesului tânărului pictor Ioan Protcenco.

– Frate Ioane, îi adăugară mai târziu maicile mănăstirii, ar fi bine să veniți și noaptea la Utrenie, în biserică. Este o slujbă așa de frumoasă!

Și de atunci tânărul artist iconar nu lipsea de la nici o priveghere de noapte sau Utrenie. Era nelipsit de la sfintele slujbe. Fire foarte singuratică, izolată, necomunicativă, evlavioasă și sensibilă în același timp, „fratele Ioan” își găsea împlinirea sufletului numai în pictură, singurătate și rugăciune. După cum era și firesc, îi plăcea nespus de mult muzica bisericească. Corul maicilor îi umplea inima de bucurie, îl înălța pe aripi nebănuite.

– Frate Ioane, i-au zis mai târziu maicile, acum este post. Nu vrei să te spovedești la părintele duhovnic? Păcat să stai așa în mănăstire.

Le-a ascultat și de data aceasta, cu aceeași încredere că prin ele vorbește Dumnezeu. După câteva zile s-a mărturisit și a primit și Prea Curatele Taine. Acum era un om cu totul fericit, în el simțea o bucurie necunoscută până atunci. Ceva de taină se zămislea în inima sa. „Oare ce-ar fi să intru și eu într-o mănăstire?” O luptă străină se pornise în sine; era la răscrucea vieții. Se ruga mereu singur, dar nu se putea hotărî. „Sunt prea tânăr, părinții n-or să mă lase, prietenii or să rădă de mine..., dar școala de atâția ani, dar talentul, dar...”. Iată gânduri care i se opuneau. Și era în zbucium.

Lucrul la Mănăstirea Soroceni se apropia de sfârșit. Era în vara anului 1909. Trebuia să ia o hotărâre.

– Frate Ioane, i-au zis la urmă maicile, ești un suflet liniștit și credincios. Ce-ar fi dacă te-ai duce la o mănăstire de călugări? Ai ajunge îndată călugăr și preot iscusit, ai deschide acolo un atelier de icoane, ai forma noi ucenici și ai fi fericit în viața aceasta și în cea viitoare, veșnică! Altfel s-ar putea să ai multe necazuri în viață.

– Mi-e tare greu să mă hotărâsc. Mă duc acum să dau ultimele examene la Academie și apoi mă voi hotărî. Rugați-vă pentru mine!

În toamna aceluiași an, pictorul Ioan Protcenco își termină studiile și se stabilește definitiv în orașul Chișinău. Se hotărâse să se căsătorească. Tainele lui Dumnezeu rămân întotdeauna nepătrunse de oameni. În februarie 1910 s-a căsătorit și apoi și-a deschis în oraș un atelier de pictură. Aici icoanele erau foarte căutate. De aceea și-a luat și ucenici.

Primii ani după căsnicie au decurs în pace. Apoi au apărut primii doi copii, din care primul a decedat. După aceea a venit războiul, primul război mondial. Pictorul Ioan Protcenco, care fusese dispensat de armată, este acum luat în concentrare. Într-o zi, cum stătea așa culcat pe pat în cazarmă și medita, poate la cuvintele maicilor și la Mănăstirea Soroceni, un militar de lângă el a scuturat o cârpă cu care spălase dușumelele. În clipa aceea un fir de sticlă a sărit în ochiul său drept și i-a despicat irisul. Un accident stupid, dar iremediabil. În zadar a încercat bietul suferind să-și salveze lumina ochiului. Nu s-a putut face nimic. Pictorul Ioan Protcenco a rămas infirm de ochiul drept până la moarte. O grea lovitură pentru sufletul său atât de sensibil.

Lăsat la vatră, se întoarce acasă infirm. Dar nu se lasă birit de necazurile vieții. Dumnezeu era cu dânsul și-l întărea în toate încercările. Astfel i-a sporit lumina ochiului stâng ca să poată picta în continuare. La început i-a fost greu. Apoi s-a deprins, încât picta mai bine ca înainte. Icoanele sale, pe care niciodată nu le semna, erau așa de sollicitate, încât nu putea face față comenzilor tot mai sporite. Iar numele său, deși fugea de lauda oamenilor, ajunsese să fie cunoscut până la marginile României.

Pictorul Ioan Protcenco nu lucra însă numai icoane pe pânză și lemn – așa-numita pictură de șevalet –, ci angaja și biserici întregi pentru pictura murală. Astfel, iarna lucra icoane în atelier, de la cele mai mici – în miniatură – până la cele mai mari, de circa 6-8 metri pătrați, iar vara, de cum dădea căldura, pleca cu unul sau doi ucenici pe „șantier”.

Îi plăcea să fie cât mai singuratic, să respire aer proaspăt de câmp, să admire livezile înflorite de la sate și mai ales să asculte cântările în cor de la biserici. Ceasuri și uneori zile în șir nu scotea un cuvânt. Tăcea, medita, se ruga și picta, iar când mergea la lucru, nici nu mânca, nici nu bea. În atmosferă de rugăciune putea lucra mult, scotea adevărate capodopere, lăsând în fiecare icoană și scenă câte o părticică din sufletul său, din căldura inimii sale.

Între timp i se naște al treilea și ultimul copil. Soția sa – Maria –, de confesiune catolică, nu era însă o bună mamă și nu înțelegea deloc sufletul credincios și singuratic al marelui artist. De aceea, nu numai că nu reușea să-l înțeleagă, dar îi făcea tot mai multe supărări. De aici discuții în familie, amenințări din partea soției, neglijență față de copii. Toate acestea lăsau urme tot mai grave asupra inimii sale atât de sensibile.

În vara anului 1925, pe când pictorul lucra departe la o biserică de sat, soția sa părăsește casa, soțul și copiii și pleacă la Vatra Dornei după un alt bărbat. Faptul acesta a constituit o grea lovitură morală. Rămăs singur mai mult de un an de zile, cu doi copii mici, i-a trebuit nu puțin răbdare pentru a birui suferința și pentru a-și menține echilibrul său spiritual și artistic.

În anul 1923 se căsătorește cu a doua soție – Pelaghia –, care l-a înțeles pe deplin până în ultimele clipe ale vieții. Cu aceasta nu a mai avut copii. În anul următor, copilul cel mai mare, care avea 9 ani, este împușcat accidental cu o armă de vânătoare a unui prieten și moare. Nu după multe luni moare și ultimul său copil, răpus de o boală necruțătoare. Astfel, mult încercatul pictor Ioan Protcenco avea numai necazuri și suferea tot mai mult, încât cu greu reușea să mai picteze.

Din anul 1927 și până în anul 1939 a fost o perioadă de mare liniște în casa marelui artist. Acum realizează opere de artă de mare frumusețe: fie ansambluri întregi de pictură în ulei, precum catedrala Ciuflea din Chișinău, catedrala din târgul Chilia Nouă, paraclisul seminarului de la Ismail, o biserică nouă tot la Ismail, un paraclis la Mănăstirea Chițcani și altele, fie mai ales ansambluri de catapeteasmă, dintre care multe ajungeau la București, fie icoane separate, miniaturi, comenzi particulare, icoane praznicale la catedralele din oraș etc. Unele dintre acestea le împodobeau în foiță de aur, cu gravuri și chenare în email, tehnică denumită „cicancă”. Atât volumul mare de lucrări, cât mai ales înalta lor calitate artistică, l-au situat pe pictorul Ioan Protcenco în rândul celor mai mari pictori bisericești ai țării noastre între cele două războaie mondiale.

Constituindu-se la Chișinău „Asociația pictorilor basarabeni”, formată din 38 membri, Ioan Protcenco a fost ales președinte. El primea comenzi de picturi bisericești și mergea în fruntea unei comisii pentru recepționarea lucrărilor. Lui îi revenea să facă părțile principale ale picturilor: icoanele din catapeteasmă, icoanele împărătești și icoana Maicii Domnului din mijloc. Avea mare evlavie la Maica Domnului, de aceea cele mai frumoase icoane pictate de el erau cele ale Maicii Domnului: „Axionița”, „Prodromița”, „Dulcea sărutare” etc. Dar cele mai reluate icoane, spre care

avea predilecție, erau două: „Iată Omul” și „Tânguirea Maicii Domnului”. Aceste două icoane l-au făcut celebru. Le-a repetat de zeci și zeci de ori. Ele erau cele mai dragi sufletului său mult încercat. Sau poate simbolizau întreg neamul nostru, de atâtea ori martirizat, crucificat, sortit uneori pieirii de-a lungul istoriei, dar mereu reînviat prin credința și răbdarea sa. Tot în această perioadă pictorul Protcenco a fost cunoscut de un oarecare negustor din București (Constantinescu) care îi trimitea numeroase comenzi de icoane, pe care apoi le revindea cu prețuri duble la magazinul său, însă cel care îi câștigase simpatia era un călugăr de la schitul Darvari, părintele Nicanor Bica. Acesta i-a comandat cele mai multe icoane între anii 1925-1939, pe care la fel le revindea cu suprapreț, afirmând că sunt „din Sfântul Munte Athos”.

Toate acestea le știa marele făuritor de icoane, dar fiind un suflet foarte modest, bun creștin, retras de lume și neiubitor de argint sau de slavă lumească, nu lua în seamă păcatele altora. El niciodată nu și-a scris numele pe sfintele icoane, renunțând la dreptul de autor și neîncercând să-și revendice acest drept. Faptul acesta i-a ispitit pe sus-numiții „colaboratori” să îndrăznească chiar a scrie pe unele icoane „Pictată în Sfântul Munte”.

Că era permanent prezent la biserică în sărbători, este de prisos să mai amintim. Venea întotdeauna singur, se așeza de obicei în urmă, ca să fie văzut cât mai puțin de oameni, și se ruga mereu. Îi plăceau mult de tot corul catedralei, slujba în general și mai ales predica. Se ruga, asculta, medita și se întorcea din nou acasă singur. Se ferea de oameni, fugea de orice zarvă, accepta foarte rar vizite și nu se angaja în nici un fel de convorbiri. El avea lumea și bucuriile lui, o lume îngerească a culorilor, a muzicii, a sfinților din cer, cărora le slujea cu atât devotament. Nu lucra icoane pentru bani, nici pentru slava deșartă, ci picta numai din dragoste pentru artă, pentru Hristos. Iată de ce fugea de oameni! Pentru a nu-i răpi și ceea ce îi mai rămăsese: bucuria de a trăi și credința în Dumnezeu.

În anul 1940 începe al treilea capitol al vieții sale. Odată cu intrarea sovieticilor în Basarabia, pictorul Ioan Protcenco, fiind în pericol de a fi deportat, a luat calea pribegiei și s-a refugiat la București cu soția. Icoanele și le valorifica indirect prin aceiași „colaboratori”. Câștiga atât cât să poată trăi de la o zi la alta. Câțiva ani a locuit în incinta schitului Darvari, unde se simțea oarecum ferit de zgomotul orașului. Îl oboseau mult freamătul străzilor, aerul încins, lipsa florilor, a pomilor și a câmpului. Suferea mult de indispoziție, anemie, astenie și mai apoi de ficat. Lucra foarte puțin. Fiind perioada marelui război, a fost nevoit să se mute provizoriu în comuna Albești din Oltenia.

În primăvara anului 1945 se reîntoarce la schitul Darvari și de aici se mută apoi în comuna Afumați. Lucra mai mult icoane mici, la cererea părintelui Nicanor Bica. Trăia din banii pe care îi primea de la dânsul. Era totuși bucuros că se simțea mai bine și putea lucra mai cu spor. Acum se răspândesc prin capitală sute de icoane pictate de Ioan Protcenco, procurate prin schitul Darvari. Nimeni aproape nu știa de existența unui pictor cu numele său. Aceasta a fost perioada cea mai anonimă a vieții sale. Îl cunoșteau doar câteva maici de la Mănăstirea Pasărea, unde se ducea la biserică. Aici și la Cernica trăia clipe de bucurie ca în tinerețe la Mănăstirea Soroceni.

În anul foametei picta numai pentru hrană. Ducea o viață aproape de ascet: toata ziua stătea în casă și lucra. Seara ieșea puțin la aer, apoi se ruga și se odihnea. Biserica, postul, spovedania și Sfânta Împărtășanie le respecta însă cu mare sfințenie. Tânjea tot mai mult după altă viață.

Dar bunul nostru Dumnezeu, care ascultă pe fiii săi rugători, i-a văzut suferința și a primit rugăciunea inimii lui. Pictorul Ioan Protcenco voia să se retragă definitiv la mănăstire. Se săturase de zbuciumul veacului acestuia. O astenie nervoasă îl slăbise de tot. Dorea liniște, aer de munte, singurătate, bună dispoziție. Viața pictorului Protcenco era în primejdie.

Și iată cum i-a salvat Dumnezeu zilele și sufletul:

În primăvara anului 1947 a trecut pe la Mănăstirea Sihăstria arhimandritul Teofil Pandele și a apreciat foarte mult catapeteasma nouă din paraclis.

– Părinte stareț – întreabă el –, cine v-a pictat catapeteasma aceasta, că este superbă?

– Este pictată în Sfântul Munte. Am primit-o anul trecut.

– În nici un caz nu este pictură de la Athos. Aici este un stil perfect academic, miniatural – o sinteză minunată între Renaștere și arta bizantină. Cine v-a procurat-o?

– Părintele Nicanor Bica de la schitul Darvari.

– Când veniți la București cu acte, vă aștept neapărat la minister.

După două luni are loc următorul dialog într-unul din birourile Ministerului de Culte.

– Părinte Nicanor, auzim că sfinția ta primești comenzi de icoane pentru biserici. Spune, te rog, cine a pictat catapeteasma de la Mănăstirea Sihăstria? Iată, starețul este de față.

– Este pictată de călugării din Sfântul Munte...

– Te rog, dovedește-ne adevărul. Legile sunt aspre. Atât Dumnezeu cât și oamenii pedepsesc minciuna și nedreptatea. Cunoști vreun pictor de icoane în capitală?

– Cunosk un pictor bătrân și bolnav. Locuiește în comuna Afumați. Îl cheamă...

– Mergi cu noi la Afumați să vorbim cu dânsul.

Într-o casă obișnuită de câmp, la gospodarul Toader Marin, lucra singur și îngândurat pictorul Ioan Protcenco. Înalt de statură, dar slab și palid la față, smeritul iconar a rămas surprins de așa vizită... După câteva cuvinte de mângâiere creștinească, a fost întrebat:

– Frate Ioane, ești cam bolnav. Ai nevoie de liniște, de aer de munte și de oameni buni. Nu vrei să te retragi la Mănăstirea Sihăstria din Moldova? Acolo este o biserică nouă de pictat. Acolo te vei simți mai bine și cu sănătatea.

– Merg bucuros. De mult doream lucrul acesta.

În toamna aceleiași an, pe poarta Mănăstirii Sihăstria intra un om străin, îmbrăcat în negru. Era pictorul Ioan Protcenco.

Atmosfera duhovnicească de dragoste în Hristos, bunătatea cu care era înconjurat din partea părinților, cât și așezarea odihnitoare și izolată a mănăstirii i-au mângâiat pictorului Ioan Protcenco puținii ani de viață pe care i-a mai trăit. Venise aici nu atât ca pictor, cât mai degrabă ca smerit viețuitor în grădina Maicii Domnului. De acum era frate de mănăstire, începuse un nou fel de viață. Aici descoperise inimi pline de căldură duhovnicească, părinți smeriți care îl înțelegeau și îl mângâiau. Era ultimul capitol al vieții unui mare pictor. De la Mănăstirea Soroceni – 1907 – la Mănăstirea Sihăstria – 1947 –, patruzeci de ani de trudă, suferință și dezamăgiri.

Prima sa icoană „de probă” lucrată în mănăstire a fost *Tânguirea Maicii Domnului*. Este cea mai frumoasă icoană din viața lui. Aici s-a depășit pe sine însuși. Această icoană a suferinței, care înalță sufletul cu demnitate către cer, îi poartă astăzi numele peste hotarele țării. În această icoană este cuprinsă întreaga sa viață.

Iarna a trecut în liniște. Fratele Ioan s-a acomodat cu viața de mănăstire, mai întâi și-a ales un duhovnic bun, pe părintele protosinghel Ioil, și și-a mărturisit toată viața sa, ispitele, bucuriile și năzuințele inimii sale, apoi s-a împărtășit. Se simțea ușurat și o bucurie duhovnicească iradia pe fața lui. La biserică era nelipsit, mai ales la Utrenia de la miezul nopții. Nu lipsea niciodată. Își avea strana lui în urma tuturor, unde îl vedeai noapte de noapte. Îi plăcea cel mai mult să se roage singur la lumina palidă a candelelor și a lumânărilor.

În chilie se ruga mult și citea mai ales la psaltire câteva catisme pe zi. Mai folosea ceaslovul. Tot ca hrană duhovnicească citea zilnic câteva capitole din Noul Testament. Acestea erau singurele sale cărți.

După rugăciunea de dimineață, picta icoane în chilie. Începea mai multe deodată și le lucra în serie. Pictura era o rugăciune permanentă a sufletului său. Nu putea trăi fără ea. Nu putea trăi decât pictând icoane. Icoanele pentru el formau un act de credință, de mărturisire permanentă a credinței în Hristos. De aceea voia să fie perfecte, ca desen, colorit, expresie și adâncă trăire interioară. Icoanele au viață, au duh și căldură, ele fac misiune în lume, binecuvintează, mângâie, întăresc credința, ajută oamenilor, ele sunt sfinte din clipa zămislirii lor. Iată pentru ce fratele Ioan Protcenco le picta cu post și rugăciune. El înțelegea mai mult decât noi toți rolul și puterea sfințelor icoane. În expresivitatea și căldura icoanei, transpunea prin intermediul culorilor, foarte armonios și discret, dragostea și căldura sufletului său.

Iată pentru ce pictorul Protcenco era așa de contemplativ, singuratic și retras de lume, pentru ce venise la mănăstire și se simțea așa de minunat sub streșina ei. El nu încerca prin aceasta o evadare din lume, un semn de blazare și de slăbiciune sufletească, ci mai degrabă un act de credință, de mărturisire a lui Hristos, de pregătire duhovnicească pentru a sluji mai cu dăruire lumea din singurătate, prin intermediul artei transpuse perfect în ICOANĂ.

În primăvara anului 1949, fratele Ioan s-a urcat pe schelă în paraclisul Mănăstirii Sihăstria. Începuse pictura murală interioară. Clipă de mare bucurie pentru toată obștea. Cu sănătatea se simțea mai bine, iar sufletul său era plin de pace și bună dispoziție.

– Frate Ioane, l-a întrebat arhimandritul Cleopa, starețul mănăstirii, ai să poți termina pictura paraclisului într-un an de zile?

– Cu ajutorul lui Dumnezeu sper să o termin în patru veri, părinte stareț. Numai să fiu sănătos. Rugați-vă pentru mine. Blagosloviți să încep.

– Dumnezeu și Maica Domnului să te binecuvinteze cu sănătate, putere de lucru și mântuire.

– Amin!

Pictura sporea încet, dar nebănuit de frumos. Pictorul ajunsese acum la maturitatea sa artistică, căci niciodată în viață nu realizase icoane mai frumoase ca la Mănăstirea Sihăstria. Atmosfera duhovnicească și liniștea inimii i-au înnoit tinerețile și i-au desăvârșit talentul.

Catapetasma era deja pictată de la Afumați, dar niciodată nu a spus în ce condiții a pictat-o și cum ajunsese la Sihăstria. Era desigur aceasta o rânduială divină.

Lucra întotdeauna singur pe schelă, singur în biserică, uneori cu ușa încuiată. Pentru fratele Ioan, pictura în biserică era o neîncetată rugăciune de taină, o liturghie solemnă, o convorbire cu

Hristos și cu toți sfinții. De aceea fugea de zgomot, de vizite, de orice apreciere. Mediul în care crea era liniștea și singurătatea. Pentru aceea voia să fie singur, cât mai singur.

Odată un părinte a intrat neobservat în biserică cu câțiva credincioși, se uitau la el și admirau pictura. În ziua aceea n-a mai putut lucra nimic. Altădată s-a suit un alt părinte la el pe schelă. Iar el i-a zis:

– Dacă ai venit sfinția ta, eu mă dau jos!

Turla și naosul bisericii au fost terminate în trei veri. Lucra puțin. Era uneori foarte solicitat pentru icoane mici, iar alteori bolnav și indispus. Vederea ochiului stâng slăbea din an în an, iar cu dreptul abia mai zărea puțin. Mâna dreaptă începuse să-i tremure ușor. Nu avea decât 63 de ani.

– Părinte stareț, nu mai pot lucra icoane mici. Nu mă ajută mâna și ochiul.

– Bine, frate Ioane, pictează măcar scenele mari.

În vara anului 1952 a pictat bolta paraclisului. Stătea într-o poziție extrem de grea, culcat cu fața în sus. Sporea încet. Uneori nu reușea să picteze nimic. Atunci se dădea jos de pe schelă, stătea un timp singur pe cerdacul bisericii, asculta pârăul, privea la rândunele, rostea o rugăciune și iar se urca pe schelă. După amiază, pe la ora trei, uneori patru, se ducea la masă. Niciodată nu mânca dimineața. Mai ales când lucra la fața unei icoane, nu lăsa penelul jos până nu o termina. Apoi mânca. După masă nu mai picta, ci se recrea, ieșea singur în livada mănăstirii, unde avea o bancă anume așezată. Acolo stătea ceasuri întregi până se lăsa înserarea. Singur, numai el cu Dumnezeu și natura înconjurătoare. Admira foarte mult natura, care îl liniștea nebănuit de mult. Era cel mai prețios medicament al său. Frumusețea și armonia ei îi împrumutau noi surse de inspirație. Nu citea altă carte mai frumoasă ca aceasta. Natura îi vorbea cel mai mult de Dumnezeu. Seara, când păsările codrilor se retrăgeau la culcare, asculta o clipă glasul pârăului de pe vale, apoi se ducea la odihnă. Se apropia Utrenia...

Fire extrem de tăcută, blândă și singuratică, fratele Ioan era foarte interiorizat și contemplativ. El nu știa să rădă, nu accepta nici un dialog, nu primea vizite, nu vorbea cu oamenii. Avea însă mângâierile și bucuriile lui, căci darul lui Dumnezeu se odihnea în sufletul său. Părintele Paisie Olaru, care l-a cunoscut îndeaproape, mărturisea: „Era un om ca de pe altă lume: bun, blând, smerit și tăcut. Lucra cu evlavie și credință, încât cred că și lui Dumnezeu îi plăcea lucrarea lui. Odată, după cum spunea el în secret, într-o noapte i s-a arătat Maica Domnului și i-a zis: «Să știi, Ioane, că-mi place lucrarea ta»”. Iată deci pentru cine lucra fratele Ioan, iată cui se străduia el să-i

placă prin pictura sa și iată de unde îi veneau sprijinul și bucuriile. De aceea nu era trist niciodată, nici nu cărtea, nici nu povestea trecutul. El comunica cu lumea numai prin sfintele icoane. Altfel ar fi rămas un om neînțeles, o enigmă pentru posteritate. Comunica cu oamenii prin artă, iar cu Dumnezeu prin rugăciune și fapte bune.

În iarna anului 1952-1953 și-a terminat ultimele icoane pentru satele din împrejurimi. Chilia lui era acum aproape goală. Pe șevalet o pânză mare de in. Lucra de zor, cu puteri tot mai scăzute, la epitaful mănăstirii. Același colorit cald, angelic, aceeași sobrietate și același lirism pe fețele sfinților, aceeași perfecțiune impecabilă a liniilor, nuanțelor și chenarelor. Pictorul Ioan Protecnco nu s-a dezis niciodată. Până la capătul vieții a rămas un mare artist, un neegalat maestru al culorilor, al frumosului divinizat.

În Săptămâna Patimilor din anul 1953, fratele Ioan termină epitaful, ultima icoană pictată de el. Era făcut atât pentru Iisus Hristos, cât și pentru odihna sufletului său. Se simțea destul de bolnav. Paștile l-a făcut împreună cu părinții mănăstirii, înconjurat de zâmbetul și dragostea tuturor.

– Hristos a înviat, frate Ioane! Cum te mai simți?

– Adevărat a înviat! Ceva mai bine.

În luna mai se urcă din nou pe schelă și desenează ultima lui scenă: „Vindecarea bolnavilor”. Un desen plin de mișcare, o scenă superbă. Dar n-o mai termină. Rămâne lipsită de veșmântul culorilor. La 7 iunie se dă jos de pe schelă pentru ultima dată. Cade bolnav la pat. Suferea greu cu inima, cu ficatul, cu toate. Avea tensiunea inimii 5-6. A fost dus la spital. S-a întors ceva mai bine.

– Părinte stareț, a zis fratele Ioan, mă simt slab. Nu știu dacă mai trăiesc. Vă rog un mare lucru. Faceți-mă călugăr, să nu mor așa. Știu că nu-s vrednic. Eu din tinerețe am dorit să vin la mănăstire, însă lumea m-a înșelat.

– Bine, frate Ioane, mâine te facem călugăr.

A fost o clipă rară pentru obștea Mănăstirii Sihăstria. Au plâns și călugării, a lăcrimat și el, s-au sărutat ca frații în dragostea lui Iisus Hristos. A fost făcut direct schivnic. L-au îmbrăcat în rasă, i-au pus mantie și în mână dreaptă Sfânta Cruce. Fața lui albă, luminată, răspândea o nespusă bucurie.

– Cum te cheamă, părinte? îl întreba cu toții.

– Schimonahul IRINEU mă cheamă!

– Să te măntuiești în Domnul și să te rogi și pentru noi, păcătoșii!

La câteva zile după călugărie, în zorii dimineții de 20 august 1953, părintele Irineu a adormit cu pace în Domnul. Din cauza inimii, mâna stângă și picioarele i se umflaseră. Numai dreapta cu care pictase toată viața îi rămăsese normală. Era un semn vădit că Dumnezeu îi primise jertfa mâinilor sale ca un miros de bună mireasmă.

La 22 august a fost petrecut de tot soborul mănăstirii pe ultimul său drum.

Așa a trăit și așa s-a săvârșit un mare călugăr și făuritor de icoane al zilelor noastre!

Ansamblul de pictură de la Mănăstirea Sihăstria este testamentul nesemnat al schimonahului Irineu Protcenco.

Prin tot ce se păstrează aici, ca și în multe biserici din țară, părintele Irineu vorbește și astăzi oamenilor prin arta și talentul său. Credincioșilor prin sfințele icoane, călugărilor prin viața sa pilduitoare, iubitorilor de frumos prin expresivitatea uimitoare a fețelor, criticilor de artă prin armonia perfectă a liniilor și prin gingășia culorilor.

Prin trăirea sa interioară, părintele Irineu a fost un mare călugăr. Arta pentru el era rugăciune, meditație, liturghie, nicidecum un mijloc de trai sau de afirmare. Astfel trebuie să recunoaștem că smeritul iconar a făcut pentru Biserica neamului nostru mai multă misiune duhovnicească decât mulți predicatori consacrați.

Astăzi trupul părintelui Irineu se odihnește în cimitirul Mănăstirii Sihăstria – locul lui drag de altădată –, iar sufletul său curat se veselește în cer de vederea sfinților față către față.

Cea de-a doua soție a pictorului, care îl urmărise credincioasă în ultimii ani din viață și care, fiind străină și în vârstă, nu mai avea unde să meargă, a rămas tot la Mănăstirea Sihăstria. Foarte evlavioasă, nu lăsa să treacă nici o zi fără să citească o Psaltire întreagă. Totuși, la întrebarea dacă nu vrea să se călugărească, răspundea smerită:

– Încă nu sunt pregătită.

Ajunsă la vârsta de 89 de ani, în primăvara anului 1980 a mers singură la părintele stareț și a cerut să fie călugărită. A intrat în cinul îngeresc cu numele de Pelaghia. După trei zile, starea sănătății ei s-a înrăutățit brusc. Îl chema pe Părintele Cleopa:

– Unde este Părintele Cleopa? El are biletele mele de drum!

Sub epitrahilul Părintelui Cleopa, în timp ce acesta îi citea rugăciunile de ieșire a sufletului, maica Pelaghia s-a dus să se întâlnească cu Mântuitorul pe Care-L căuta în rugăciunile sale. Era chiar în ziua marelui praznic al Sfintei Treimi, în timpul Sfintei Liturghii.

Sfântul Duh înconjurat de îngeri

Drumul Crucii

Detaliu

Iisus Hristos pe Cruce

Detaliu

Coborârea de pe Cruce

Detaliu

Punerea Domnului în mormânt

Detaliu

Nașterea Domnului

Detaliu

Predica de pe munte

Detaliu

Schimbarea la Față a Domnului

Detaliu

Pogorârea la iad

Detaliu

Sfântul Evanghelist Matei

Sfântul Evanghelist Marcu

Sfântul Evanghelist Luca

Sfântul Evanghelist Ioan

Învierea lui Lazăr

Sfântul Ioan Damaschin

Sfântul Cozma Melodul

Sfântul Iosif Melodul

Intrarea Domnului în Ierusalim

Sfântul Roman Melodul

Sfântul Nectarie Melodul

Sfântul Ioan Cucuzel

Înălțarea Domnului

Pogorârea Duhului Sfânt

Strana Maicii Domnului Axionita

Tânguirea Maicii Domnului

„Iată Omul!”

Sfânta Treime

Maica Domnului cu Pruncul

Detaliu

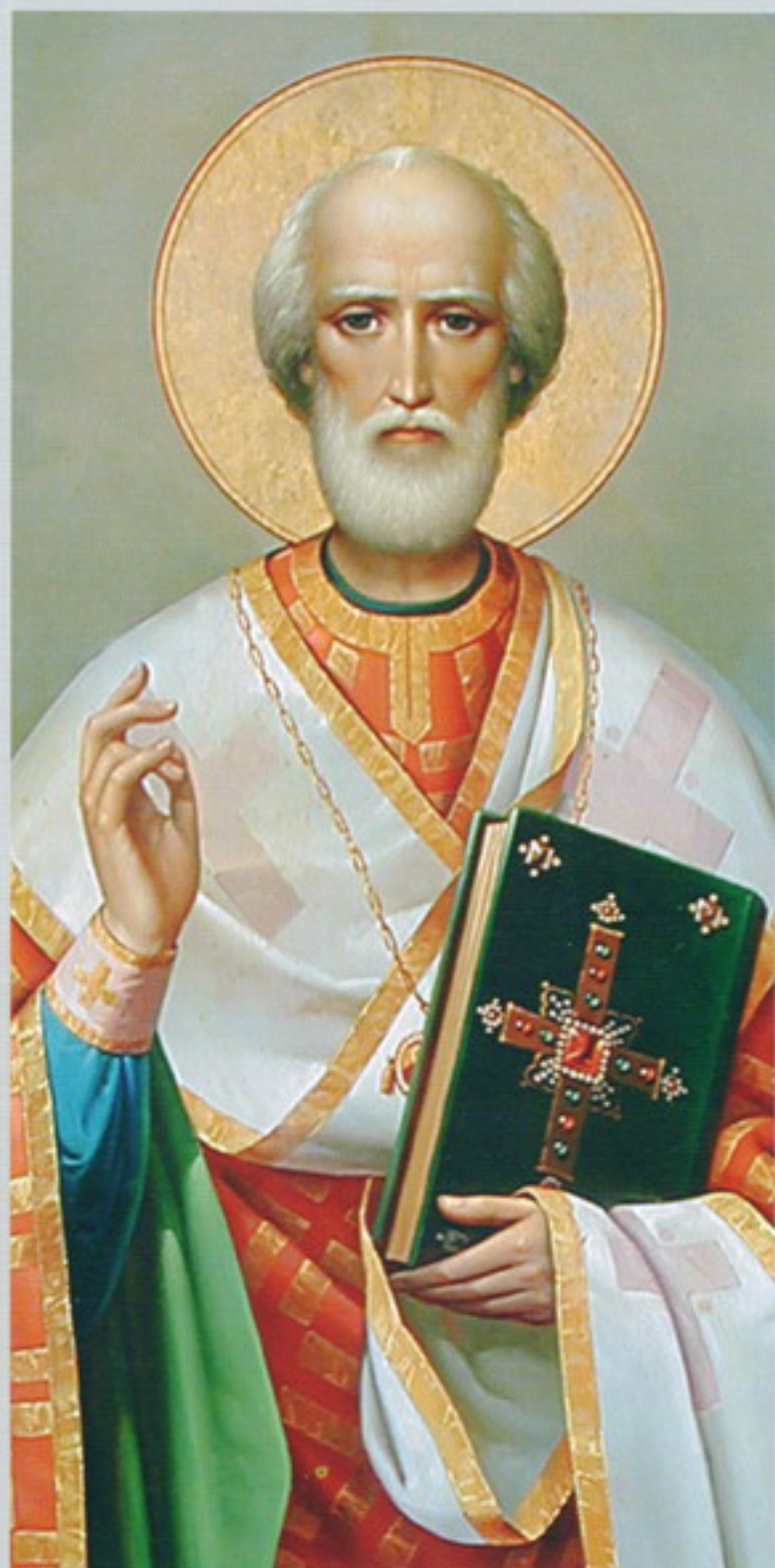
Iisus Hristos binecuvântând

Detaliu

Sfântul Ierarh Nicolae

Detaliu

Sfinții Părinți Ioachim și Ana

Detalii

Sfântul Arhanghel Mihail

Sfântul Arhanghel Gavriil

Dulcea sărutare

Maica Domnului Prodomița

Sfântul Mare Mucenic Gheorghe

Înălțarea Sfintei Cruci

Nașterea Maicii Domnului

Intrarea Maicii Domnului în Biserică

Buna Vestire

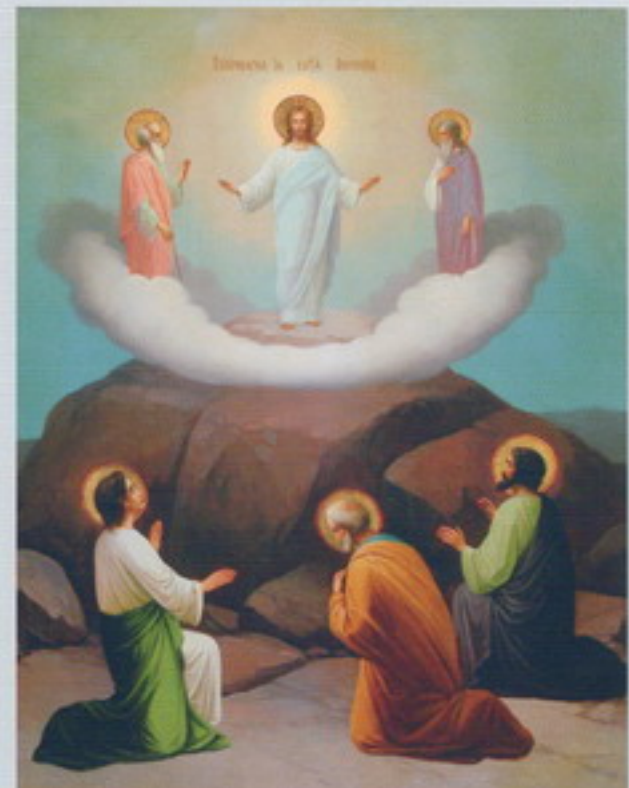
Nașterea Domnului

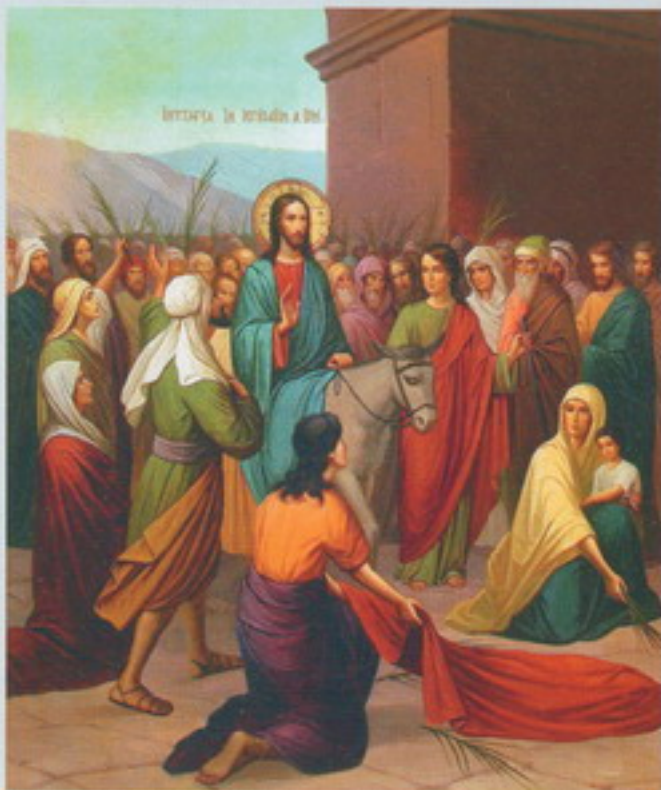
Întâmpinarea Domnului

Botezul Domnului

Schimbarea la Față a Domnului

Intrarea Domnului în Ierusalim

Înălțarea Domnului

Pogorârea Duhului Sfânt

Adormirea Maicii Domnului

Sfântul Apostol Toma

Sfântul Apostol Simon

Sfântul Apostol Andrei

Sfântul Apostol Bartolomeu

Sfântul Apostol Ioan

Sfântul Apostol Petru

Sfântul Apostol Pavel

Sfântul Apostol Matei

Sfântul Apostol Luca

Sfântul Apostol Iacob

Sfântul Apostol Marcu

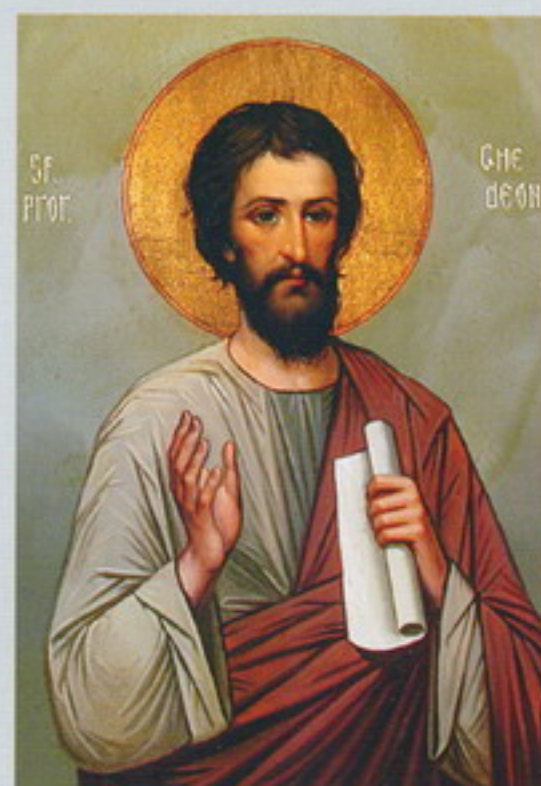
Sfântul Apostol Filip

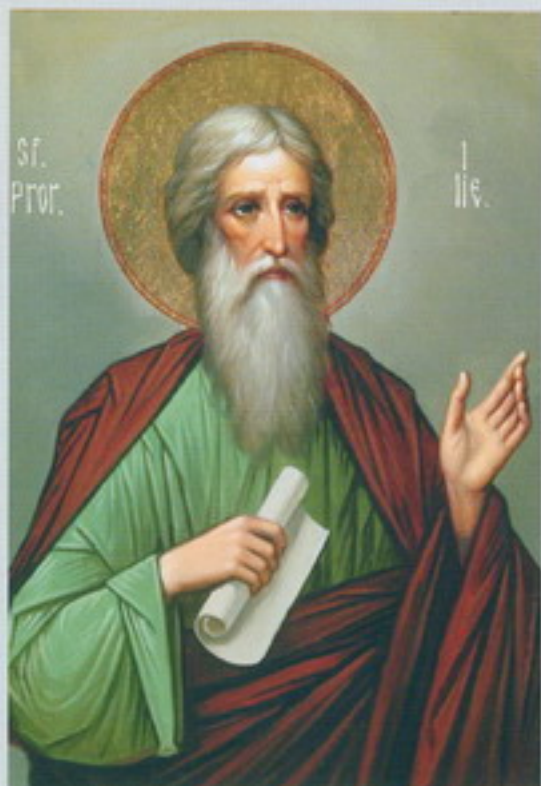
Sfântul Prooroc Naum

Sfântul Prooroc Iacob

Sfântul Prooroc Gheleon

Sfântul Prooroc Ilie

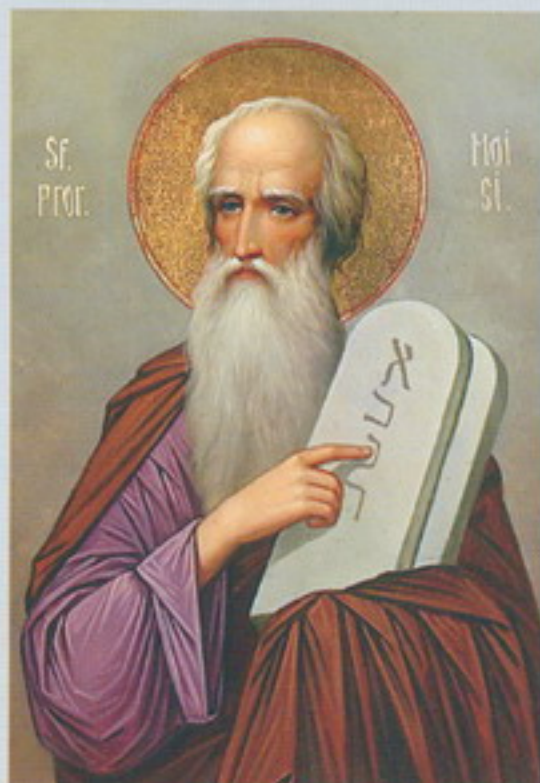
Sfântul Prooroc Ieremia

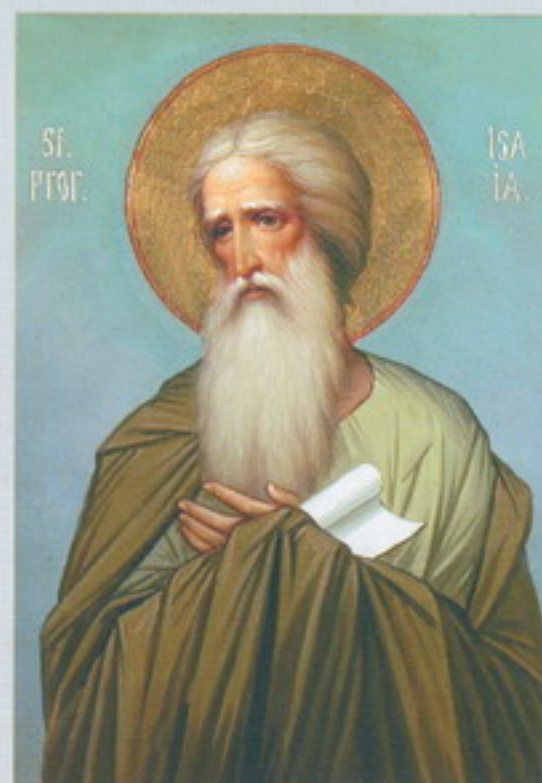
Sfântul Prooroc Daniel

Sfântul Prooroc Solomon

Sfântul Prooroc Moise

Sfântul Prooroc Isaia

Sfântul Prooroc Iezechiel

Sfântul Prooroc Avacum

Sfântul Apostol Daniel

Cina cea de taină

Deisis

Maica Domnului

Sfântul Apostol Ioan

Sfânta Treime

*Minunea
Sfântului Nicolae
pe mare*

*Întâlnirea
Maicii Domnului
cu Elisabeta*

*Minunea din Colose
a Arhanghelului Mihail*

*Zaharia și
Arhanghelul Gavriil*

Iisus în pustie

Iisus cu Petru pe mare

Sfinții Apostoli Ioan și Petru

Sfinții Apostoli Toma și Filip

Sfinții Apostoli Luca și Andrei

Sfinții Apostoli Pavel și Matei

Sfinții Apostoli Marcu și Simon

Sfinții Apostoli Bartolomeu și Filip

*Sfinții Prooroci
Solomon și David*

*Sfinții Prooroci
Elisei și Ieremia*

*Sfinții Prooroci
Naum și Ilie*

*Sfinții Prooroci
Daniel și Moise*

*Sfinții Prooroci
Avacum și Iezechiel*

*Sfinții Prooroci
Iacov și Isaia*

Învierea Domnului

Acoperământul Maicii Domnului

Sfânta Cuvioasă Parascheva

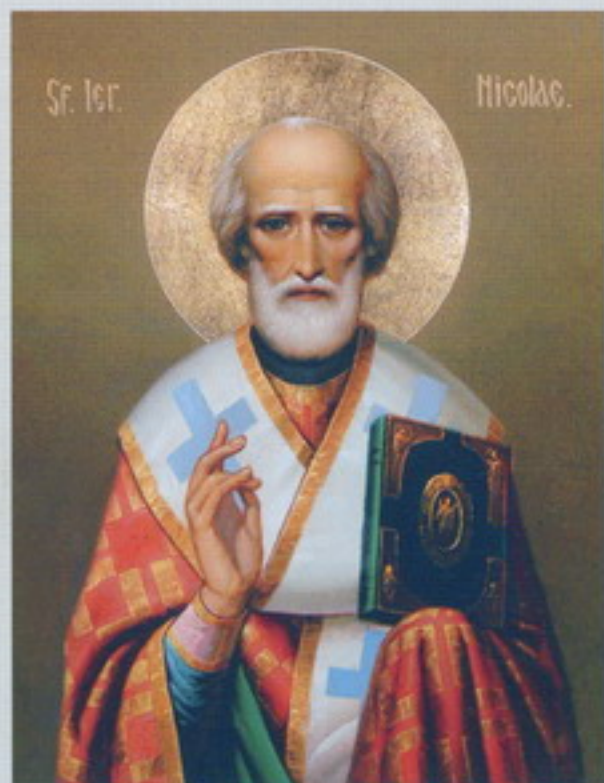
Sfântul Cuvios Ioanichie cel Mare

Sfântul Mare Mucenic Mina

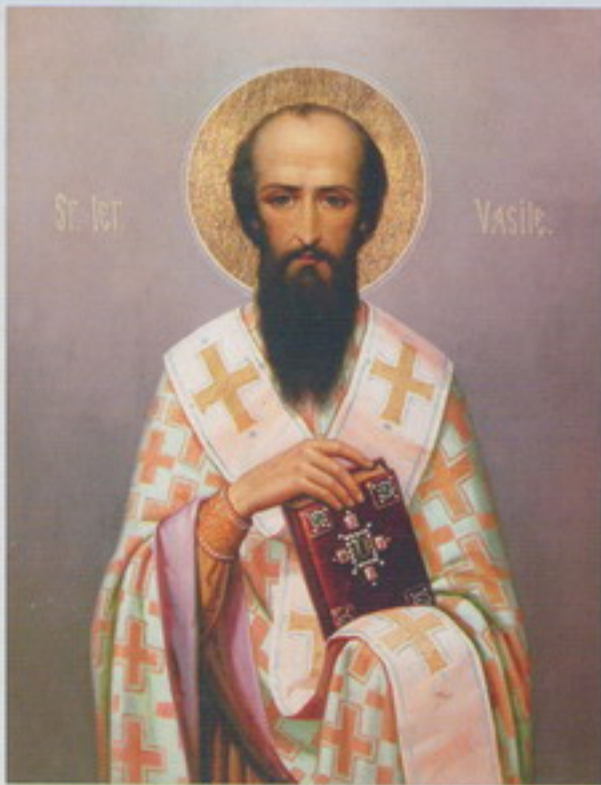
Sfântul Ierarh Ioan Gură de Aur

Sfântul Ierarh Nicolae

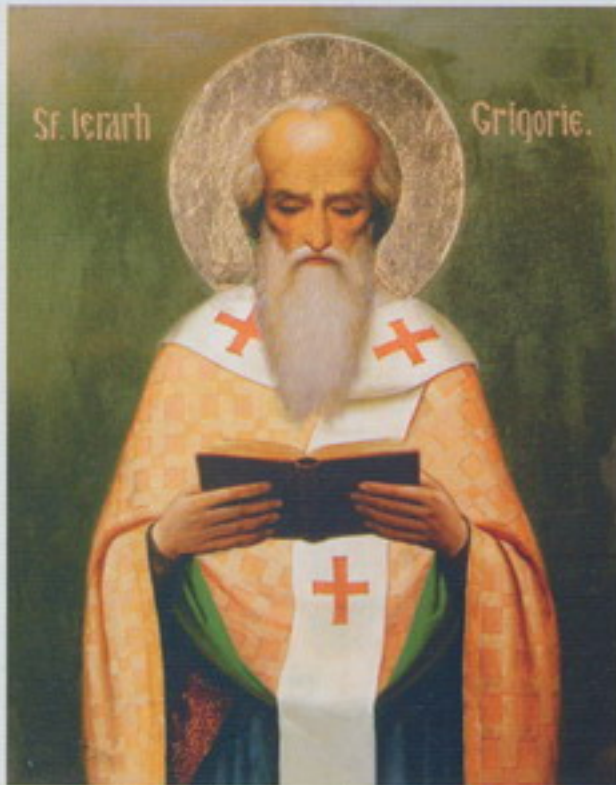
Sfântul Ierarh Spiridon

Sfântul Ierarh Vasile cel Mare

Sfântul Prooroc Ioan Botezătorul

Sfântul Ierarh Grigorie Teologul

Sfântul Sfințit Mucenic Haralambie

Sfântul Mare Mucenic Gheorghe

Sfântul Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava

Sfinții Apostoli Petru și Pavel

Capul Sfântului Ioan Botezătorul

Iisus și femeia samarineancă

Cina cea de taină

Epitaf cu punerea Domnului în mormânt

Pomelnicul Arhimandritului Cleopa Ilie

Iisus în Grădina Ghetsimani

Ispitirea lui Iisus în pustie

Vindecarea bolnavilor

Mormântul schimonahului Irineu Protcenco

SCULPTURA

Catapeteasma paraclisului „Sfinții Părinți Ioachim și Ana”, sculptură masivă în stejar, lucrată în anul 1947, este opera originală a doi țărani, frații Vasile și Ioan Resmeriță – artiști talentați din comuna Grumăzești-Neamț, unde există o adevărată școală populară de sculptură în lemn. Privită în ansamblu, catapeteasma se impune, prin amploare și stil, ca cea mai reprezentativă sculptură din paraclis. Ea oglindește prin excelență puterea de inspirație și bogăția de idei a geniului nostru popular, capabil să creeze opere cu atribute artistice de netăgăduit.

Îndeosebi ușile împărătești sunt o adevărată broderie în lemn. Într-o desfășurare armonioasă, coloane, capiteluri și arcade formează patru registre sculpturale echilibrate. Prin tradiție, motivele vegetale sunt luate din natura înconjurătoare, în mijlocul căreia s-au format și meșterii. Ele exprimă aspecte legate de viața și sufletul lor. Astfel, se întâlnește frunza de stejar – simbol al tăriei spirituale; vița-de-vie cu frunze și ciorchini – simbol al vieții și bucuriei, iar ca animale porumbelul – simbol al blândeții și împăcării, sau șarpele – simbol al înțelepciunii.

Celelalte sculpturi existente în paraclis sunt lucrări de artă concepute și realizate între anii 1960-1980 de sculptorul de renume național Gheorghe Gheorghită din Târgu Neamț. Mânuiitor desăvârșit al dălții, el creează compoziții sculpturale în lemn de stejar, păr, tisă și tei de o înaltă ținută artistică.

Lucrări de înaltă realizare artistică sunt strana Maicii Domnului, cu scene ca „Nașterea Domnului”, „Sfinții Evangheliști”, „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”, și „broderia” sculptată ce încadrează icoana Maicii Domnului și înfățișează prooroci din Vechiul Testament care au preînchipuit nașterea Mântuitorului din Preasfânta Fecioară, toate fiind sculptate în lemn de păr; apoi iconostasul cu „Învierea Domnului”, în lemn de chiparos, și „Cei doisprezece Apostoli” medalioane aplicate din lemn de tisă. Mai pot fi amintite: Crucea, cu admirabilul ei suport sculptat în lemn de tei; analogul cu Sfântul Gheorghe în medalion, din lemn de stejar; stranele pentru cântăreți și scaunul arhieresc. Aceste apreciate sculpturi se impun mai ales prin bogăția imaginației, prin marea variație de motive florale și, în mod deosebit, prin basoreliefuri pline de finețe și realism.

Ultimul ansamblu sculptural al profesorului Gheorghe Gheorghită îl formează cele 65 de strane cu scene sculptate din viața Mântuitorului.

PROFESORUL GHEORGHE GHEORGHIUȚĂ (1913-1984)

S-a născut într-o familie de țărani cu carte din satul Dolhești, comuna Pipirig, județul Neamț, la 13 iunie 1913. Fiind foarte înzestrat, a urmat Școala de Arte și Meserii din Târgu Neamț, ca după aceea să termine Facultatea de Belle Arte din Iași. I s-au oferit mai apoi burse de studii în Italia și Franța, dar le-a refuzat din motive familiale, preferând să rămână în Târgu Neamț alături de soția sa, pictorița Elisabeta, și de copiii săi. Aici a întemeiat o adevărată școală de sculptură decorativă românească, dobândind în scurtă vreme o binemeritată faimă. Deși n-a părăsit țara, lucrările sale au fost prezentate la expoziții din marile capitale ale lumii: New York, Paris, Londra, Berlin, Moscova, Beijing etc.

Între timp, odată cu instalarea regimului comunist în țară, a fost închis din motive politice și a cunoscut temnițele de la Suceava, Jilava și Aiud, suferind alături de mari personalități precum Părintele Dimitrie Bejan și alții. Acest

lucru n-a împiedicat regimul din acea vreme să se folosească de lucrările sculptorului Gheorghiuță pentru a le dăruii delegațiilor străine ce vizitau România.

Fire foarte evlavioasă, el nu lucra pentru bani sau laudă, ci pentru slava lui Dumnezeu. De aceea nu se grăbea la lucru, ci lucra cu măsură, ca pentru Dumnezeu, apoi făcea o pauză; se mai ruga și citea câte un capitol din Sfânta Scriptură sau din alte cărți sfinte. La atelierul său de lucru se aflau două cărți sfinte permanent deschise: în dreapta era Biblia, iar în stânga sa era Filocalia. Și nu trecea o zi fără să citească câte două-trei capitole din aceste două cărți sfinte și mântuitoare de suflet.

Artistul a fost strâns legat de sfintele lăcașuri ale Neamțului și îndeosebi de Mănăstirea Sihăstria și de marii ei părinți Arhimandritul Cleopa Ilie și Protosinghelul Ioil Gheorghiu, care, întotdeauna când ieșeau din mănăstire, erau găzduiți la casa familiei Gheorghiuță din Târgu Neamț. Astfel, după construirea noului paraclis, sculptorul a fost solicitat să-l împodobească cu lucrările sale. Vreme de 20 de ani, între 1960-1980, a reușit să desăvârșească ansamblul de pictură și sculptură a paraclisului Sfinților Părinți Ioachim și Ana.

S-a săvârșit la data de 24 septembrie 1984, rămânând în conștiința celor care l-au cunoscut ca o personalitate deosebită, „un monument, un stâlp de granit rupt de pe vârful de Ceahlău”. Părintele Dimitrie Bejan, care i-a fost foarte apropiat, scria următoarele, evocându-l la câteva luni după plecarea sa la Domnul: „...Bunul Iisus îi va da de lucru în Rai, ca să îndrepte ce a stricat satana pe acolo! Îl va milui cu un ciocan și o daltă. Nu-i trebuie mai mult. Restul frumuseților merg cu sufletul lui”.

Sfântul Ioachim

Ușile de intrare în paraclis

Sfânta Ana

Uși interioare

Detalii

Strana Maicii Domnului și detalii cu proorocii Vechiului Testament

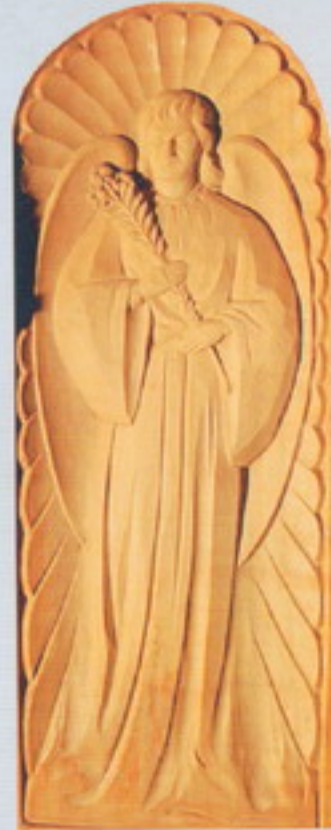
Partea de jos a strării Maicii Domnului

Sfântul Arhanghel Mihail

Buna Vestire

Sfântul Arhanghel Gavriil

Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos

Sfântul Evanghelist Matei

Sfântul Evanghelist Marcu

Sfântul Evanghelist Luca

Sfântul Evanghelist Ioan

Adormirea Maicii Domnului

*Sfinții Părinți
Ioachim și Ana*

Nașterea Maicii Domnului

*Intrarea în Biserică
a Maicii Domnului*

...СА ВОН ТАСА АСАТІА, ПІАТІСА ВОН СІАІА!...

Intrarea Domnului în Ierusalim

Răstignirea Domnului

Detaliu

Întâmpinarea Domnului

Fuga în Egipt

Isus la 12 ani în templu

Acoperământul Maicii Domnului

Iconostas: „Iată Omul!”

Isus cu Petru pe mare

„Iată stau la ușă și bat“

Vindecarea orbului

Strana arhierescă

Detalii

Analog - față

Analog - verso

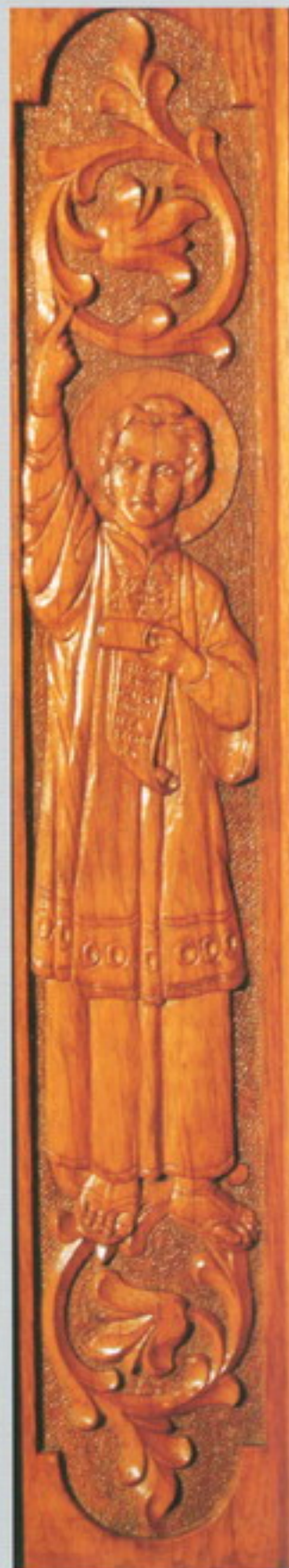
Strana icoanei „Tânguirea Maicii Domnului“

Strană cântăreți

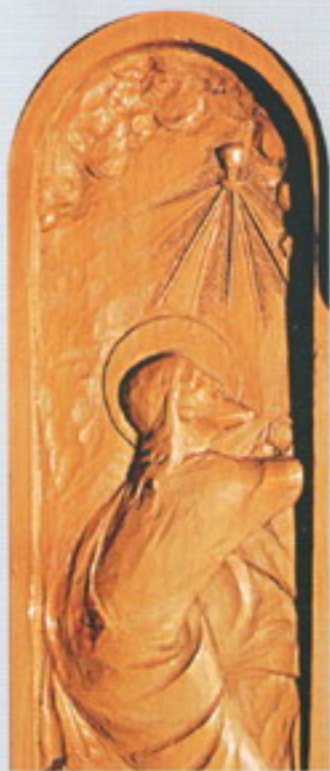
Detalii

Detalii strane

Uşile împărăteşti

Detalii

© MĂNĂSTIREA SIHĂSTRIA, 2006
Tel/fax: 0233/251896, 251978
Editat: TIPO DEC 95
Tel/fax: 021/319.33.22, 0722.330.610

Text: Arhim. Ioanichie Bălan
Foto: Constantin Dina
Grafică: arh. Adrian Marinel
DTP: Gheorghe Koosch, Liviu Hîrceanu

ISBN: 973-7897-19-6 / 978-973-7897-19-0

